

Թարգմանչի, ինչպիսին է և ինքը հայ Թարգմանիչը, Բայց այդ էլ զարմանալի է. Թարգմանութիւնից Թարգմանել, այն էլ ընտրել անպատճառ վատ, անյայտ մի Թարգմանութիւն...

Լ. Ս.

24) ԼԷՕ. Ստեփանոս Նազարեանց, 1 հատոր, Քիֆլիս, երկու հատորի գինն է 1 ա. 50 կ.,

Վերջին տարիներս նկատելի է մեր գրականութեան մէջ մի առանձին հետաքրքրութիւն մեր մօտիկ անցեալով. Նոյն իսկ Միթրաբեանները, որոնք միշտ թունդ հնասէրներ էին, սկսել են իրանց օրգաններում տպել նորագոյն գրական գործիչների մասին կենսագրութիւններ և արդի գրականութեան նուիրած տեսութիւններ:

Այսպէս, «Հանդէս Ամսօրիան» տպում է բօխչկ դօկտօր Նահապետ Ռուսինեանի շատ ընդարձակ և մանրամասն կենսագրութիւնը, «Բաղմավէպը» տուաւ մի շարք յօդուածներ նուիրուած Գերովբէ Պատկանեանին, Էմինին, Գամառ-Քաթիպային, Միքայէլ Նալբանդեանին, Ստեփանոս Նազարեանին, Գրիգոր Արծրունուն, Ալիշանին և այլն. «Գեղունին» նոյնպէս յետ չէ մնում այդ հոսանքից: Սակայն այդ նոր ուղղութեան ամենաաչը ընկնող ներկայացուցիչը, գէթ ուսսահայոց գրականութեան մէջ, ըստ իս, Լէօն է: Նա, ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին ևս, սկսեց հայոց մատենագրութեան պատմութիւնը ոչ հին ժամանակներից, այլ միայն հայկական տպագրութեան սկզբից, XVI-րդ դարուց: Երկու հատորի մէջ նա դեռ չէ վերջացրել իր ասելիքը նոյն իսկ երեք դարի մասին: Բացի իր այդ երկու հատոր աշխատութիւնից, որի շարունակութիւնը, անշուշտ, միայն ժամանակաւորապէս է ընդհատուած, Լէօն ձեռնարկել է կենսագրութիւնների մի ամբողջ սերիայի հրատարակութեան: Այդ կենսագրութիւններից լոյս են տեսել արդէն «Յովսէֆ Կաթողիկոս Արղութեան» և «Ստեփանոս Նազարեանց»: Մենք չենք խօսում այստեղ, ի հարկէ, այն կենսագրական յօդուածների մասին, որ Լէօն գրել է «Մուրճում» և «Մշակում»:

Մեծ ճաշակով տպուած և պատկերներով զարդարուած այդ հատորիկները մի մի գեղեցիկ ծաղիկներ են մեր գրական աղքատ բուրաստանում... Հեղինակի վիթխարի աշխատասիրութիւնը և ընտրած առարկայի մասին պարզ, մի և նոյն ժամանակ շատ մանրամասն գրելու ձեւը՝ դարձնում են այդ կենսա-

զըրութիւնները միաժամանակ թէ ուսումնասիրութիւններ և թէ ժողովրդի ընթերցանութեան համար վէպի պէս հետաքրքրական գրուածքներ, Լէօն քաջ գիտէնալով որ ամեն գործիչ ծընունդ է իր ժամանակի և միջնավայրի, լաւ հասկանալով որ տեղական, ազգային պայմանները չի կարելի կղզիացնել, կըտրել նոյն ժամանակի համամարդկային կեանքից—չի բաւականանում կենսագրութիւն գրելիս այս կամ այն գործիչի կեանքի անհատական գծերով, այլ հարցին նայում է աւելի լայն տեսակէտով. նա նախ տալիս է որոշ էպօխայի ընդհանուր գրական-հասարակական-քաղաքական ֆօնը, ապա այդ ֆօնի վրայ նկարում է հայկական միջնավայրի պատկերը և դրա մէջ տալիս է այս կամ այն գործիչի բնորոշ գէմքը իր մանրամասն գծերով:

Այդ գէմքը նկարագրելու համար Լէօն սպունդի պէս ծրծում է մեր գրականութեան մէջ եղած բոլոր նիւթերը, ուշադրութիւնից բաց չը թողնելով նոյն իսկ ամենաչնչին նկատողութիւններ, Ծծելով բոլոր նիւթերը իր ահագին յիշողութեան մէջ նա ապա մեծ սիրով և աշխտօով ցիր ու ցան կտորնեւրից մի գեղեցիկ ամբողջութիւն է ստեղծում: Ընթերցողի առաջ դրած է լինում ոչ այս կամ այն գործիչի լոկ պատկերը, առանձին վերջրած, այլ մի գէմք նկարած որոշ էպօխը բնորոշող ֆօնի վրայ և ազգային կեանքի ժանրի մէջ...

Մի տեղ*) այսպէս է ձեւակերպում հեղինակը իր նպատակը. «Մեր ժողովուրդը—եւ ամենից առաջ նրան եմ աչքի առջև ունեցել—ուշինչ չը գիտէ իր անցեալի մասին, իմ ուժերիս ներածին չափ օգնել նրան մի մատչելի, կենդանի կերպով պատմուած գործով—այս էր իմ ամբողջ ձգտումը»:

Այդ ձգտումը իրագործուած կարելի է համարել, որովհետեւ Լէօն հրատարակած գրքերը լաւ տարածուած են մեր ժողովրդի մէջ. մի փաստ որ ինքն ըստ ինքեան արդէն պերճախօս է...

Լ. Ս.

25) Բժ. Ա. ԲՈՒԴՈՒՂԵԱՆ, Երեսասարգութիւն եւ Ծեռութիւն, Պետերբուրգ, 1902 թ., գինն է 15 կոպ.

Հեղինակի լոյս տեսած աշխատութիւնների թիւը հասնում է այս բրօշուրով 22-ի. մի պատկառելի հրատարակչական ձեռնարկութիւն! Բժ. Բուդուղեանի գրելու ձեւը աւելի հրապա-

*) Հայկական Տպագրութիւն, Ա. հատոր: